

المسلم والعودة في الإسلام

So Muslim a go So Panolon sii ko Allāh

(al Khutbah 37)

Ki: Alim Hassanor M. Alapa

al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْ فُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا ، وَأَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ
عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى بِهَدْيِهِ إِلَى يَوْمِ
الدِّينِ . . . وَبَعْدُ:

فِيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبَعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ .

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastāīnuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa sallama wa alā ālihi wa sahibihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Qulnah bitū minhā jamīan fa'immā ya'tiyannakum minnī hudan faman tabi'a hudāya falā khawfun alayhim wa lā hum yahzanūn.

So langowan a podipodi ago so samporna a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, ago mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, ago so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salingogopa' iyan a phakatoro' on.

Manga Oripn o Allāh

Piamagosay tano ko manga bandingan a miangaona so manga di mipndaraynon a manga onayan o kapakandato' a datar o paratiaya, so kanggalbk sa mapiya, so simba, sa phakaoma so panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) (ad Da'wah) a pd ko manga onayan o kapakandato', ka kagiya so miangaaloy a pd ko onayan o kapakandato' na da' a okit ko kithindgn on inonta o makanggolalan ko okit o Da'wah.

So bandingan ko da'wah sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na malndo, a di khaparo o ba marankom anka'i a pangilay a mapontok, sa omiog so Allāh na maloy tano ron sa manga titik a onayan:

So Bantak ko Panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى):

"Aya bantak ko panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na so kipanolonn ko Islam, sa so Islam i bandingan o Da'wah a go aya niyan kamataan".

So lapiyat a "ad Da'wah" na makaaawid sa manga maana a madakl, sa sii ko kaphanondoga tano ko manga maana niyan sii ko kitab o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go sii ko Sunnah o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go so okit a kiapagintaw niyan (sīrah) na khatoon tano a gianka'i a manga maana na maito bo' na khatimo' iyan so galbk a Islam langon, sa matitimo' iyan so kapanampay (al Balāg) a go so karinayag (al Bayān) go so katmo a go so kambalay, a go so kazinanad a go so kapagadn a go so jihād a go so kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata'. Sa langon oto a go so salakaw ron sa pantag sa kiliyo o manga taw phoon ko manga lilibotng sa makasong siran ko maliwanag sa sogo'an o Kadnan iran sii ko lalan o Mabagr a Babantogn.

So di Kipndaraynonn ko Da'wah a go so Kikokoyapt iyan ko Kapakandato':

So kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na skaniyan so onayan a mabagr ko kambalaya ko kota' o Islam, go skaniyan so pangindaw a mala' sii ko kapakandod o niyawa o Islam sii ko kaoyagoyag pharoman, a go skaniyan na pd ko polaos o kapakandato' o Ummah Islamiyyah.

Sii ko di ron kipndaraynonn na pitharo' i Sayed Qutb a: Mataan a skaniyan na btad a lbi a mala' a piakasm, a misasankot on so btad o kaoyagoyag o manga taw a go so kaphatay ran, so btad o kapagoontong iran a go so karoromasay ran, so btad o kambalasi kiran a go so kaziksaa kiran, go misasankot on so khabolosan o kamamanosiya'i sa adn oto a isampay kiran so panolon sa tarimaan iran sa magontong siran ko doniya a go sa akhirat.. odi' na di kiran misampay so panolon na mabaloy a sabap o karomasay ran ko doniya a go sa akhirat, sa so kadadadag iran na misasankot sa tngo' o taw a pialogatan ko kapanampay na da niyan misampay.

So kitotompok o da'wah sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko kapakandato' na mapayag a go mabagr, sa so kapakandato' a pangindaw o ummah a mapapayag ko kambalay sa kaphagingd a Islam, a go so kapakatindg o kokoman a Islam a matotoro' a go so kidadayon o kaoyagoyag a Islam a ontol, na di dn dowadowa a kaona'i ron a "kaokha'og a Islam" a kaokha'og a somasabot a romarankom, kaokha'og a magphoon a go iphanolon iyan a go phagiasaan iyan on so manga mama niyan a go so manga tabanga' iyan.

So kapamimikiran a mapontok na maphakiilay niyan rkitano sa mapayag a so pagtaw a Islam na sabnar a biolong a go miasmo ko miaspik iyan a pd ko barandiya' a Sdpan a go so manga atoran iyan, a so da dn makaayon sa salongan bo' ko pamikiran o Muslim a go so waraan iyan. Sa mimbaloy so manga poso' a go so manga pamikiran a

sii sa tarotop a kapagiiyasa' sa pantag ko lalakaw a kapagndod pharoman sii ko goliling o Islam sa kambagobago. Ogaid na so It iyan a go so It o kisampay niyan ko ingd a kalilintad na adn a lalan iyan a khadlg on, na paliogat dn a so lalan na adn a manga tagota' o niyan, a giankoto a tagota' o na mapapayag ko panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), panolon a bnar a galbk a romarankom, a so ithindg so manga atastanggongan iyan o manga taw a pphanolon a pphangompiya.

So Panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na patoray a kamamanosiya'i, a misabap on na pmbatang so timbangan o kaoyagoyag, sa sabnar a iniropa oto o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sa ropaan a mapiya gowani a tharo' on iyan a:

Aya ibarat o mamamayandg ko manga tamana o Allāh a go so minitaloga' on, na datar a isa ka kawm a miripa siran ko kapagda' sa padaw (o anda siran on khatampar) na mimbalooy so sabaad kiran a sii sa liawaw, na so sabagi' kiran na sii sa baba', na so matatampar sa baba' na oman siran somagb na sagadan iran so matatampar sa poro', na pitharo' iran a: Opama o lbowi tano so kipantag tano sankā'i a padaw di tano maringasa' so taw sa kaporo'an, na opama o bagakn iran (a manga taw sa liawaw so kaplbowi ran ko kipantag iran) na maantiyor siran langon, na amay ka rnn iran siran (ko kaplbo) na palaya siran makalidas ko kabinasa (pianothol i al Bukhārī).

So Kokoman o Kipanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى):

Amay ka miaadn so Panolon a paliogat a kamamanosiya'i na datar oto a patoray a kitab. Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Adn a pd rkano a ummah a ipndolon iran so mapiya a go ipzogo' iran so kamapiyaan a go ipzapar iran so marata' a siran oto na siran so miamakadaag. (Surah Ali Imrān 104).

Go pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a:

Panampayin ako niyo apiya sasatiman a ayat...

So ayat a go so hadith na miakanggolalan sa bontal a kasogo', na so kipanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na isa ko manga paliogat o Islam, a skaniyan na paliogat a ampl.. sa amay ka adn a nggalbk on ko manga Muslim na mapokas kiran so dosa ko kalankapan kiran.

Pitharo' o Mohammad al Gazālī a: Mataan a so kanggalbk ko Islam na pantag sa kaadn o mnang a go kaatawi a Islam a so mititindg iyan ko kababaloy niyan a paratiaya a go parangay, a go pantag sa kaadn o kaphagingd a so ipnggolalan iyan sa nggolalan sa pamikiran a go parangay, a go pantag sa kaadn o parinta a so ipnggolalan iyan sa mokit ko Sharīah niyan a go so sosonan iyan a go pangitaban, a go pagawidan iyan so panolon iyan sa izampay niyan ko manga taw sa pantag sa kapakatindg o bnar a go so kaontrol sii ko manga kaadn.

Mataan a giyankanan a galbk a go so nganin a mapagiino niyan a go so mitotompok on a go so nganin a mapphangni niyan, na paliogat a kaiislami a di dn khada' sa taman sa di makatindg so bagr a parinta a so pthandingann iyan so khitindgn sankā'i a mala' a atastanggongan a go khasiyap iyan so manga btad o manga Muslim. na taman sa giankā'i a bagr a parinta na di maaadn na mataan a langowan a kandaraynon odi' na kagn'k o manga Muslim na skaniyan oto sii ko kitab o Allāh □ na dosa a di niyan phakadaan inonta o maadn so kanggabk a magaan sa pantag sa kitindgn ko manga patoray o kanggalbka ko Islam.

So Islam na di niya zanaan ko Muslim a kabaloy niyan sii ko ginawa niyan a mapiya a matotoro', aya mataan na aya khabayaan iyan on na so kabaloy niyan a taw a mangompiya (muslih) a pthoro' on iyan so salakaw ron, a skaniyan misabap roo na iphaliogat iyan so kipanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii sa langowan a Muslim a phakagaga on, na so kapayaga ko sabap oto na madakl a bontal iyan a so:

Bontal a paganay: Mataan a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na siogo' iyan so Sogo' iyan a so Mohammad (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sii ko manga taw langon:

Tharo anka a hay manga manosiya mataan a sakn na Sogo' o Allah sii rkano langon. (Surah al A'rāf 158)

Na so risālah niyan na tatap sa taman ko gawii a kaphamalas, a aya antap iyan na so katoro'a ko manga kaadn ko kalangolangan iran ka an iran mapagontong so mapiya sii ko dow a ingd. Na sabnar a inisampay o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so sogo'an o Kadnan iyan sa bontal a lbi a tarotop sa tominkayos skaniyan sa tomiaalok on a somosoat a masosoat, na miaadn a patoray ko manga Muslim so kanggalbk iran ko oriyan iyan sa kisampayin ko panolon o Islam sii ko manga taw ko lopa'.

Bontal a ika dow a: Mataan a so katatatap o kapanakoto (shirk) ko lopa' na makaphrarad sa magaan a go matataalik sii ko manga maana o Islam a makatitindg sii ko apiya anda a katampar ko manga katampar o lopa' na so kitindgn o Muslim ko kadolona ko manga taw o kapanakoto sa matoro' siran ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na khapatong iyan a go khalinding iyan so manga karataan o kakhafir.

Bontal a ika tlo: So karna ko kabinasa a go so kasiksaa ko manga Muslim, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى)a:

Go kalkn iyo a morka (fitnah) a di niyan khasogat so siran oto a mianalimbot a pd rkano sa ba siran bo, go knala niyo a mataan a so Allāh na Mabasng i siksa' (al Anfāl 25)

Pitharo' o Ibn Abbās a: Siogo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so miamaratiaya a di ran katankda ko marata' sii ko darpa' iran sa lomankap kiran so siksa' sa masogat so mapiya kiran a go so marata' kiran. Go sii ko Sahih o Muslim a phoon ko ina' o miamaratiaya a Zaynab bint Jahsh a inizaan iyan so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) o:

Ino ba tano khaantiyor a matatago' rkitano so manga taw a manga pipiya (salih)? Na pitharo' iyan a: Oway, amay ka makadakl so marata' (Sahih Muslim).

Mataan a so taw a pphariksa' a phagimolng ko manga btad o Ummah Islamiyyah – a so kiabayaan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a kabaloy niyan a mapiya a ummah a piakambowat ko manga taw – na khasandngan iyan so kabibinasa a sabnar a romiabrav sii sa langowan a katampar ko manga katampar o kaoyagoyag iyan a khipatoray niyan ko langowan a Muslim a kanggalbk iyan sa pantag sa kaalin anka' a btad, sa makatindg so kokoman o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko liawaw o lopa', na aya pd a lbi a mabagr a okit sii ko kakowaa roo na so kipanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

So Kipanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na Romasay o Ummah Islamiyyah:

So Panolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na galbk o manga Sogo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) langon, a go mipantag on na siogo' siran o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko manga taw sa pphamanothol siran ko mapiya a go ipphangangalk iran so siksa'. Na sabnar a inipangalimo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) anka' a pagtaw sa kiasogo'a niyan on ko kaposan o manga Sogo' a go bialoy niyan so risālah niyan sii ko kamamanosiya'i a lankap, a go da' a bailaoy niyan ko oriyan iyan a nabī a zagoon iyan ko manga taw, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى)a:

Da maadn so Mohammad a ama' a isa a pd ko manga mama rkano ogaid (na skaniyan na) sogo' o Allāh a go tombok (kaposan) o manga Nabī. (al Ahzāb 40)

Sabnar a siakaw o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) anka'i a Ummah a go iniporo' iyan so btad iyan ko kiabaloya niyan on a tompok o nabī niyan sii ko giikanggalbka ko panolon (da'wah), pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Tharo' anka a giya'i so lalan akn a ipphanolon akn so Allāh sa nggolalan sa toroan sakn a go so taw a inonotan ako niyan...(Yūsuf 108).

Pitharo' o at Tabarī sii sankā'i a ayat a pphanotholn a phoon ko Ibn Zayd a: Giya'i so btad akn a go lalan akn odi' na sosonan akn, a ipphanolon akn so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa nggolalan sa toro'an, sakn a go so taw a mionot rakn. Pitharo' iyan a: Go bnar Ibt ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko taw a inonotan iyan so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a kapanolon iyan sa datar o kiapanolon iyan, sa pamakitadm iyan so Qur'ān a go so kapamando' iyan, sa isapar iyan so manga kadostaan a kapzopaka ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Aya maana o (sabīlī بليبيس) na so lalan akn, so sabil ko pakaasal o basa na skaniyan so lalan, pitharo' o ar Rāzī. Na aya maana o (alā basīratin بصيرة على) na nggolalan sa tankd a go bnar a toro'an, pitharo' o al Qurtubī a:

Sabnar a sioti o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko Qur'ān iyan so manga taw a mamamayandg sii sankā'i a btad a mala': Sa inisogo' iyan so kipanolon on, sa pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Go anta'i taw a lbi a mapiya i katharo' a ba niyan kalawani so taw a inidolon iyan so Allāh a go minggalbk sa mapiya a go pitharo' iyan a sakn na pd ko manga Muslim. (Fussilat 33)

Sabnar a piakambowat o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) anka'i a Ummah ka an iyan matonay a galbk a mattndo' a da' a pialiogatan on a ummah sa miaona, a go da' a miapagiyasa' on a ummah sii ko thothol, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Oriyan iyan na piakiwarisan ami so kitab ko siran oto a tinindos ami a pd ko manga oripn ami...(Fātir 32).

Sa aya rinayagan anka'i a ayat na mataan a so ummah a Islam na miatindos ko manga pagtaw, a go mataan a skaniyan na pagizaan ko makapantag ko kiapangwarisan iyan a mala' i arga' a so miaromag on, a mataan a so patoray niyan sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na lbi a mapn'd, sabap sankoto a kiapili' a lbi a maporo', a go sii ko hadapan o kitab a lbi a mala' (so Qur'ān) a so mianinggalposan on so wahī, a inipaliogat a go inisarig sankā'i a ummah so kaphaganada on a go so kaphakalankapa on ko manga taw a go inipaliogat iyan a kaoyag anka'i a pagtaw sa misabap on a go ron mambo' khaoyag (Mohammad al Gazālī).

Oway, mataan a so pagtaw tano na kiawarisan iyan so pankatan o kizampayin ko panolon ko oriyān o kiawafat o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ), ka kagiya skaniyan na kiawarisan iyan so kitab (Qur'ān) a so minioma niyan ka an iyan miliyo so manga taw phoon ko manga lilibotng sa makatogalin san ko sindaw. Na aya paliogat on a lbi a mala' a go aya otk a go pamotosan o kaaadn iyan na so kapagolowan iyan sa ingaran o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko lalakaw o kamamanosiya'i sa kapagolowan a khasiyap iyan ko doniya so toro'an a go so kalk a go so kapindiyara a go so kakhawasa, a go khasiyap iyan so bandaran iyan ko kapakasilay a go so kagakd a go so kapamaba' a go so kapaminasa.

Amay ka miaadn so panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a romasay o Ummah Islamiyyah, na mataan a gianka'í a Ummah na di phakatindg inonta o misabap ko romasay niyan a so inipatoray ron o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a go inisana on o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) niyan a skaniyan na romasay (risālah) a mabagr a marayag a somisindaw, a da' a kiatokawan o doniya a romasay a lbi a maontol a go da pn a lbi a mapiya sii ko kamamanosiya'í a skaniyan dn so romasay a so inawidan o manga Muslim sii ko manga panaban iran a paganay, a so tinins skaniyan o isa ko mamamankolong on a so Ribī bin Amir sii ko darpa' o Rustum ko kiatharo'a niyan sa:

So Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) i somiogo' rkami ka an ami miliyo so taw a kiabayaan iyan phoon ko kapzimbaa ko manga oripn sa aya masimba niyan na so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a skaniyan bo, go phoon ko kasimpit o doniya sii ko kableng iyan a go sii ko akhira, go phoon ko kapphanalimbot o manga agama sa makasong sii ko kaontol o Islam.

Sabnar a kiabayaan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ipoon dn ko kiapakambowata niyan ko Ummah ko kibabatog a kinitompokn iyan on ko khabolosan o kamamanosiya'í langon, na amay ka maadn a ititindg iyan so romasay niyan si ko bontal iyan a kapphangniya on na khamataanan iyan so mapiya a rk iyan a go rk o kamamanosiya'í ko talikhodan iyan, na amay ka indaraynon iyan so romasay niyan na mapayag so jāhiliyyah, sa mangondato' ko lopa', a go iphaapaar iyan na khaadn sii sankoto a morka' a go kaantiyor a mala'.

Pitharo' i Sayed Qutb sii ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Go pd ko inadn ami a pagtaw (ummah) a ipthoro' iran so bnar a go gi siran on maginontolan. (al A'rāf 181)

Da maadn so kamamanosiya'í i ba niyan makhipantag so sakasakaw a so inisakaw ron o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) opama o da on maadn a tatap on – sii ko lbi a manga lilibotng a manga masa – ankoto a sagorompong a pd ko Ummah a thatatap ko bnar a gii niyan nggalbkn sii ko langowan a masa, a sisiyapn iyan so sarig o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko lopa', a somasaksi' sabap ko kapasadan iyan ko manga taw.

Na aya ropaan (sifat) anka'í a Ummah a so di dn khapitol so kaaadn iyan ko lopa' – apiya pn i bilangan iran na mataan a siran na (pagtaw a ipthoro' iran so bnar) sa siran oto na pphanolon ko bnar a di siran dn tharg ko gii ron kipanolonn, sa di siran pmboriks sa ginawa iran, a go di siran pmlag ko bnar a so ipphanolon iran a katawan iran a go aawidan iran a go ipthoro' iran ko manga salakaw kiran. Sa rk iran so kapagolowan sii ko manga taw a makaliliyot kiran a pd ko khikadadadag sankoto a bnar, a so lilipatan iran ankoto a kapasadan. Go adn a galbk iran a smbag a di pthaman ko katawi ko bnar, ogaid na plampasan iyan sa makaoma ko kipanolonn on a go so kitoroon on sa lomangkap ko kamamanosiya'í.

So Kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a go so manga Antaan a Pamikiran o manga taw a Giimlbolbod ko Panolon:

Pphangantapn o kadaklan a mataan a siran na pipharo kiran so kaontod sa di ran pnggalbkn so galbk a Islam a go so kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), gowani a tankdn o manga fuqahā a mataan a so panolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na amay ka itindg skaniyan o sabagi' na mapokas so patoray ko kalangkapan a lamba'. Na so btad na kna' o ba datar o kiapikira iran on, ka mataan a so kitindgn ko panolon na skaniyan so kaparoliya ko shayi' a isosogo' sa makamoayan ko doniya o kamamasaan, a go minggolalan o manga taw a sosogo'an on.

Na amay ka so pagtaw a sosogoon ko kipnggolalann on na totorogn ko kalilipati niyan on sa aya phagonotan iyan na so manga baya' a ginawa niyan, sa matatala' ko manga kadostaan iyan, na khatatap so kadandan o manga Muslim a matatago' siran sankoto a paliogat sa miawajib kiran so kaogopi ko manga taw a pphanolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sa kaomanan iran so bagr iran a go mapakandakl iran so pagtaw niyan a panolon sa misampay siran misabap on ko kakowaa iran ko kikalkn kiran o salakaw kiran a go makaprarad siran sa mabagr sa kabadot o sagorompong a somosopak a baradosa phoon ko pagtaw sa kapzopaka iran ko Sharīah o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na amay ka mabadot anka'i a sagorompong na ankosan o salakaw kiran sa kapakagnk iran, sa mapokas kiran so paliogat, na sii pman ko onaan oto – so da pn kada' o marata' a pagaratn ko manga taw – na di kiran dn khapokas so kapapaliogati kiran ko kanggalbka ko panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Na sa taw a mamariksa' ko btad o manga Muslim imanto na matoon iyan a so panamar a ipmbgay sii ko panolon na tatap a maito' ko dianka' a mapagiino, sa pantag sa kapakatarg o taw a pzopak ko manga dosa a pd kiran.. na phoon sii na mataan a di khaankosan so Muslim imanto – sii ko apiya antonaa a sndod – o ba ontod sa di nggalbk ko panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Go di khapakay sii ko isa ko manga taw a domadarkt sa ba niyan daawaan so manga galbk a pd sa simba a gioto i di niyan kapakaphanolon sa phagni sa sndod sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sa ba niyan tharo'a so katharo' a miakapoon ko manga taw a manga lolobay i paratiaya a so gii ran katharo'a ko: "Ya Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) mataan a giya'i na marata' a di ko ikhasoat, a go di ko khagaga so karna on".

Pphanotholn o Tābiī a so Amir as Sha'bī a adn a manga mama a lominiyo siran phoon sii sa al Kufah sa sominibay siran sa darpa' a marani sa gii siran on mbarasimba, na minisampay oto ko mala' a sahābi a so Abdullāh Ibn Mas'ūd, a miasoat so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii rkaniyan na siongowan iyan siran na miababaya' siran ko kiapakaoma niyan kiran, na pitharo' iyan kiran a: Antonaa i miakasonggod rkano ko pinggolawla niyo? Na pitharo' iran a: Kiababayaan ami a kaliyo ami ko kalilid a manga taw na pmbarasimba kami. Na pitharo' iyan kiran a: Opama ka so manga taw na nggalbkn iran so datar o pinggalbk iyo, na antawaa i taw a makiptidawa' ko rido'ay? Sa di ko skano dn pagawaan sa taman sa di kano komasoy ko ingd iyo.

Mataan a bnar so Ibn Mas'ūd, ka opama o langowan a pagtaw na masndod ko simba iran sa somibay siran ko manga rogo o masjid iran sa ibagak iran so kalamalama o panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na antaa i makiptidawa' ko rido'ay? A kharn iran so pthakabor, go antaa i zapar ko salimbod ko kaphlalalim iyan? Go antaa i taw a zogo' ko mapiya a go zapar ko marata'? Go antaa i phanolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى)? Go antaa i phagolowan ko Ummah a Islam sii ko kisampay ko kalbihan a go so sindaw, sa mapayag iyan so lalan a mathitho.

Mataan a paliogat ko Ummah a katankda niyan sa mataan a so panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na di phakatindg sii ko manga btad a kaplbolbod (rukhas) a go di phakatindg sa nggolalan sa kaploba sa manga sndod a sankot, aya mataan na phakatindg sa makambkn sii ko kibgan ko ginawa a go so tamok a go so kakhorbana ko ginawa, a go kaploba sa kashahid a go kambts ko manga balas o galbk sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Mataan a so thotholan ko Islam na di niyan phakilipatan so Sumayyah, so Bilāl, so Khabbāb bin al Aratt, so Mus'ab bin Umayr, so Khubayb bin Adiy, a go so salakaw kiran a so pkhalipatan so manga ingaran iran, ogaid na sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na midadakat siran ko panoratan o manga taw a miangatatarap so bantogan iran.

Pd ko di Mipndaraynon a Ropaan o Kipanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so Kisogoon ko Mapiya a go so Kisaparn ko Marata’:

So ptharo’on a al Ma’ruf na skaniyan so mapiya a so makaaayon ko waraan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a so iniwaraan iyan ko manosiya, a go miaknal ko kitab so kapiya niyan. Na so al Munkar na skaniyan so marata’ a so maphakada’ iyan ankoto a waraan a mapiya, a go miaknal ko kitab so karata’ iyan.

Na so Qur’ān na gowani a iphropa niyan so manga Muslim sa siran na lbi a mapiya a ummah na mataan a isasarat iyan kiran sa pantag sa kabaloy ran a mapatot kiran anka’i a pankatan a kabaloy ran a pd ko siran oto a manga taw a ipthindg iran so paliogat kiran a pd ko panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kipzagoon ko mapiya a go so kipzaparn ko marata’, gioto sii ko katharo’ o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Miaadn kano a lbi a mapiya a ummah a piakambowat ko manga taw a ipzogo’ iyo so mapiya a go ipzapar iyo so marata’ a go paparatiayaan iyo so Allāh...(Ali Imrān 110).

Pianothol o at Tabarī sii ko tafsir iyan a phoon ko Qatādah a: Biatiya’ o Amīrul Mu’minīn a so Umar Ibn al Khattāb anka’i a ayat, oriyān iyan na pitharo’ iyan a:

Hay manga manosiya sa taw a ikababaya’ iyan a kabaloy niyan a pd sankoto a pagtaw na tomana niyan so sarat on o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Pitharo’ o al Fakhr ar Rāzī sankā’i a ayat a: Piakaona o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata sii ko paratiaya ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko kiaaloy niyan, a so paratiaya ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na paliogat a kaona niyan sii ko langowan a kapangongonotan, ka kagiya so paratiaya ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na kapag’pdaan o langowan a pagtaw a miaratiaya, oriyān iyan na piakalbi o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) anka’i a Ummah sankoto a manga ummah a palaya dn mapaparatiaya, na di khabaloy so paratiaya a kapag’pdaan iran langon o ba aya phrarad ko kaphakalbi o isa sankā’i a manga ummah ko salakaw ron, ogaid na aya makaphrarad a khasabapan ko kaphakalbi o ummah na so kabaloy niyan a skaniyan i lbi a mabagr ko btad a go so galbk ko kipzagoon ko mapiya a go so kipzaparn ko marata’, a di so salakaw a manga pagtaw a mapaparatiaya ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Sabnar a bialoy o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata’ a mbidaan o pagltan o miamaratiaya a go so manga monafiq, sa pitharo’ o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

...So manga monafiq a manga mama a go so manga monafiq a manga babay na so sabaad kiran na pd o sabagi a ipzogo iran so marata’ na ipzapar iran so mapiya... (at Tawbah 67).

Oriyan iyan na pitharo’ iyan ko oriyān anka’i a ayat sii dn ko isa a sūrah a katatago’an on so:

...Go so miamaratiaya a manga mama a go so miamaratiaya a manga babay na so sabaad kiran na manga salinggogopa o sabagi, a ipzogo’ iran so mapiya a go ipzapar iran so marata’...(at Tawbah 71).

Sa miakatoro’ oto sa so kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata’ na pd ko lbi a mattndo’ ko manga ropaan o miamaratiaya a go sarat a pd ko manga sarat o paratiaya.

Sabnar a bialoy o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a sarat ko kapakandato' ko lopa', a go so kabnar ko kapakam-bayabaya' on a go so kaptharagombalaya on a kna' o ba so matag kamboriks sii ko manga masjid sa pantag sa sambayang, go kna' pn o ba so bo' so kabgay sa zakat, ogaid na tiankd iyan so kipapatoray a kitompok anka'i a manga btad a simba ko kapnggalbka ko kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata', sa pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

*...Ibt ka thabangan o Allāh so taw a thabangan iyan skaniyan, mataan a so Allāh na mabagr a mabasng * A siran oto so amay ka pakandatoon iyan siran ko lopa' na pakatindgn iran so sambayang a go ibgay ran so zakat a go isogo' iran so mapiya a go isapar iran so marata', go rk o Allāh so khabolosan o manga btad. (al Hajj 40-41)*

Sabnar a inaloy o Qur'ān al Karīm a mataan a aya kakhatatap o manga pagtaw a go so kakhaantiyor iyan na misasankot ko kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata' ko kaadn iyan a go so kaada iyan, a go so kipilakn sankā'i a niyawa a tomatarima' na maphakatoron iyan so morka' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko manga taw a ndadaraynon, a go phakatonay oto sii ko kakhadadas anka'i a manga pagtaw a go so kakhitaps iyan.

Go pphakarayag anka'i a maana sii ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

*Pimorkaan so siran oto a mikhafir siran a pd ko mbawataan o Israel sa minggolalan ko katharoo Daud ago so Isa a wata a mama o Maryam, gioto na sabap ko kiasopak iran ago miaadn siran a gii siran mamaba * Miaadn siran a di siran pzasaparai sa marata a pinggalbk iran, na miakaratarata so nganin a miaadn siran a gii ran nggalbkn. (al Ma'idah 78-79)*

Sabnar a biatiya' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) anka'i a ayat sa pitharo' iyan a:

Ibt ko makapapaar ko ginawa ko ka misogo' iyo dn so mapiya go misapar iyo dn so marata' a go khasaparan iyo so taw a giimaminasa, a go mapakandod iyo skaniyan sii ko bnar sa kapakandod, odi na ibadas o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so poso' o sabagi' rkano ko sabaad, a go pmorkaan kano niyan sa datar o kiapmorka'i niyan kiran (pianothol o at Tabarānī a phoon ko Abū Mūsā al Ash'arī).

Go datar o kiapanothola on o Hudayfah a miasoat on so Allāh a phoon ko Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a:

Ibt ko makapapaar ko ginawa ko ka misogo' iyo dn so mapiya a go misapar iyo dn so marata' odi' na marani dn a kazogo'i rkano o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa siksa' a phoon on oriyan iyan na mamangni kano ron (sa kapokas iyan rkano) na di niyan rkano tarimaan (pianothol i at Tirmidī).

Sabnar a miakaoma so kiawajiba ko kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata' sa ropaan a mabagr sii ko hadith a so pianothol skaniyan o Imām Muslim a phoon ko Abū Saīd al Khudrī – a miasoat on so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) – a pitharo' iyan a: Mian'g akn so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a gii niyan tharo'on a:

Sa taw a makailay a pd rkano sa marata' na alina niyan sa so dn so lima niyan, na amay ka da niyan magaga na nggolalan ko dila' iyan (katharo' iyan) na amay ka da niyan magaga na nggolalan ko poso' iyan a giyoto so lbi a malobay a paratiaya.

Sabnar a piakablang o al Imām an Nawawī – a inikalimo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) - so hadith ko kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata' sii ko osayan iyan sankā'i a

hadith, sa bitadan iyan sa pinto' a bithowan iyan sa pinto a so kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata' na pd ko paratiaya, a go so kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata' na dow a siran a wajib.

Go pitharo' iyan a: So katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: "alina niyan" na kasogo' oto a paliogat, sa minggolalan ko kiaompong o ummah. Sa miakapagayonayon ko kawawajib o kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata' so Qur'ān a go so Sunnah a go so kiaompong o Ummah.

Go pitharo' iyan a: So kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata' na paliogat a ampl amay ka itindg skaniyan o sabagi' kiran na mapokas so dosa ko malalamba' kiran, na amay ka ibagak skaniyan o kalangowan iran na madosa so oman i isa kiran a khagaga niyan so kanggalbka on na da niyan nggalbka sa da' a sndod iyan a go da' a kalk iyan.

Go khipatoray ron pn amay ka so marata' na sii sa isa a darpa' a da' a mata'o ron a rowar rkaniyan odi' na da' a phakagaga on malin a rowar rkaniyan.

Go inioman iyan on a: Kna' o ba so kasogo' sa mapiya a go so kasapar sa marata' na ba sii bo' patoray ko manga dato', ogaid na giyoto na sangan o langowan a Msulim ko pizakatawan kiran. Pitharo'o Imām al Haramayin a: Aya dalil on na so kiaompong o manga Muslim.

Oriyan iyan na pitharo' iyan a: Go knal anka a giankanan a pinto' a kisogoon ko mapiya a go so kisaparn ko marata' na sabnar a miadadas dn so kalaan on ko masa dn a miathay sa da' a mialamba' on a pd anka'i a manga masa a rowar sa manga ropaan a maito' a tanto, a skaniyan na pinto' a mala', a skaniyan na onayan o btad a go aya on makapapaar, na amay ka makadakl so marata' na lankoloban o siksa' so mapiya a go so marata'.

Sa amay ka di ran saparan so phanalimbot na marani dn a kapakalankapa kiran o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko siksa' iyan. *Pananggila'i o siran oto a phagrnn iran so sogo'an iyan (a Allāh) a kasogata kiran a morka' odi' na masogat siran a siksa' a masakit. (an Nūr 63)*

Sa patoray ko taw a phloba ko akhirat a go so pphanizakay sa kakowaa niyan ko kasosoat o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a kasiyapa niyan sankai' a pinto', ka kagiya so gona niyan na mala', a go knala niyan a so balas na sii khailay ko dianka' o kala' o dokaw, sa di niyan ikalk so taw a zanka' on, ka mataan a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na pitharo' iyan a:

...ibt ka thabangan dn o Allāh so taw a tabangan iyan (so Allāh)... (al Hajj 40). Go pitharo' iyan a: ...Sa taw a manarig ko Allāh na sabnar a tioro' sa lalan a mathitho.(Ali Imrān 101).

Go pitharo' iyan a:

Go so siran oto a miphrang siran sii rkami na matatankd a thoro'on ami siran ko manga lalan rkami...

Pitharo' o o khirk ko kitab a "Tanbīhul gāfilīn" a: Makapagoongaya' so kasogo' sa mapiya a go so kasapar sa marata' sa lima a manga shayi':

Paganay ron: So Kata'o (al Ilm) ka kagiya so da' a sowa' iyan na di niyan khisogo' so mapiya a go khisapar so marata' sa okit a mapiya.

Ika dowā: Aya bantakn iyan on na so soasoat ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Ika tlo: So kikapdiin iyan ko taw a zagoon iyan, sa nggolalan sa mananaw a go kaphagariya', ka kagiya so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na pitharo' iyan ko Musa a go so Harun gowani a sogo'on iyan siran ko Fir'aun a: *Tharo kano ron a dowā kataw sa katharo' a mananaw... (Tā Hā 44).*

Ika pat: So kabaloy niyan a mapantang a matigr ka kagiya so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na pitharo' iyan ko thotholan ko Luqmān a go so wata' iyan a:

...Go sagoon ka so mapiya a go saparn ka so marata' a go zabar ka (phantang ka) ko nganin a miakasogat rka... (Luqmān 17).

Ika lima: So kabaloy niyan a gomagalbk ko nganin ipzogo' iyan ka an di phakasold ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Ba niyo pzagoon ko manga taw so mapiya na kalilipatan iyo so manga ginawa niyo...(al Baqarah 44).a

So Manga Sankaan (shubhat) ko Makapantag ko Panolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a go so karna on:

A)- Phangantapn o manga taw sa antaan a pamikiran so katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Hay so miamaratiaya patoray rkano so manga ginawa niyo a di kano khabinasaan o taw a miadadag amay ka miatoro' kano. (al Mā'idah 105)

Sa khowaan iyan oto a sankot sa di iyan kapnggalbk ko da'wah sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa ppharon iyan so kadadarkt iyan a di pnggalbk a go giimbokbokl, sa aantapn iyan a gianka'i a ayat na popokasan iyan sa paliogat ko panolon sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sa taman sa kababaloy niyan sii ko ginawa niyan a mapiya a matotoro'.

Giyanan na antaan a pamikiran a miakalsb sii ko sabaad ko masa o Abū Bakr, sa miangosiyat ko manga taw sa pitharo' iyan a: Hay manga manosiya, mataan a pmbatiyaan iyo anka'i a ayat sa ipmbtad iyo ko salakaw ko darpa' iyan a (*Paliogat rkano so manga ginawa niyo sa di kano khabinasaan o taw a miadadag amay ka miatoro' kano...*) a mataan a mian'g akn so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a gii niyan tharo'on a: *Mataan a so manga taw na amay ka mailay ran so salimbot na go iran di sapari na marani dn a kapakalankapi kiran o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa siksa'.*

Go khaimolngan a sii sankā'i a ayat na adn a phakabagr on sa kawawajib o kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko langowan a Muslim, a go maphakada' iyan so antaan a pamikiran a so kkpitan o manga taw a boklo, giyoto a mataan a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na pitharo' iyan ko ayat a: (*amay ka miatoro' kano*), sa so kakhatoro' o taw na khatarotop sa nggolalan a go misabap ko katonaya ko wajib (paliogat) samanoto na odi' ran nggalbka so kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na di siran khatoro' na di siran phakalidas ko binasa o salakaw kiran.

Na amay ka itindg o Muslim so nganin a miawajib on a pd ko kasogo' sa mapiya a go so kasapar sa marata', sa datar o kinitindgn iyan ko salakaw ron a pd ko manga wajib, na di skaniyan khabinasaan o kadadadag o taw a madadadag.

Go pitharo' o al Imām an Nawawī sii ko kiasmbaga sankā'i a sankaan a: Da' sii ko ayat so phakasopak ko skaniyan i matatankd ko kawawajib o kasogo' sa mapiya a go so kasapar sa marata', ka kagiya so kpit a mapiya ko manga ulama ko maana o ayat

na: Mataan a skano na amay ka nggalbkn iyo so nganin a inipatoray rkano na di kano kabinasaan o kiandaraynon o salakaw rkano, sa datar o katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

Go da' a khaawidan a baradosa a dosa a salakaw ron...(Fātir 18).

Na amay ka itindg o Muslim so kasogo' sa mapiya a go so kasapar sa marata', na da paratiaya so taw a pianompangan iyan na da' a insoya' ko taw a somiampay ko oriyan oto sabap ko kiabaloy niyan a tionay niyan so nganin a mipapaliogat on, ka mataan a aya patoray ron na so kasogo' iyan sa mapiya a go so kasapar iyan sa marata', kna' o ba aya patoray ron na so katarima' o sogo'an iyan.

mapiya ago Sa adn pn a khaptan o sabagi' a sankaan a salakaw a skaniyan so: Katharo' iran a so batal na lomiankap ko doniya na di khaadn so kapanolon a phakanggay a gona sa mlk bo'.

Na simbag o al Imām an Nawawī anka'í a sankaan sa: Di khapokas so kipapatoray o kasogo' sa mapiya a go so kasapar sa marata' ko lig o taw a pialiogatan sabap ko kababaloy niyan a di phakanggay a gona so kasogo' a go kasapar sii ko pamikiran iyan, ogaid na wajib on so kanggalbka niyan on ka kagiya so kapamakataadm na phakanggay a gona ko miamaratiaya.

Sa aya wajib ko Muslim na so kitindgn ko btad o panolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) mlagid o miaparoli so bantak on a go tomiarima' so manga taw antaa ka da'. So taw a pphanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na kna' o ba on papatorayin – ko apiya antonaa a btad – so katantowa niyan ko onga o galbk iyan amay ka skaniyan na tionay niyan so panagontaman iyan a go pinggalbk iyan so pithamanan a khagaga niyan a go inosar iyan so langowan a sabap a go okit, a go skaniyan na kna' o ba papaliogati ko katoro'a niyan ko manga taw, ogaid na aya piangni ron na so kibgan iyan ko manga okit a go manga sabap a katoro' o manga taw.

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko gii niyan kimbitiarain ko Nabī niyan a sasakawn a:

Ba nka mbono'a a ginawa nka ko di ran kakhabaloy a miamaratiaya. (as Shu'arā 3).

Go pitharo' iyan a:

*Pamakataadm ka ka mataan a ska na pphamakataadm * Kna' ka kiran a phapaar. (al Gāshiyah 21-22).*

Sa anda dn i marata' on ko kazankaa on o manga taw a go so kapagawa'í kasabota san o panonolon na da'a ran ko panolon iyan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), amay ka mataan a minibgay niyan so nganin a ipapaliogat on sa minggolalan sa sarig.

Sabnar a miaggolawla anka'í a sankaan sa manga pagtaw a miangaona, a pianothol rkitano o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so btad iran, a go andamanaya'í kiasmbaga kiran o manga panonolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sankoto a sankaan iran, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

*Go gowani a tharo'on a sagorompong a pd kiran a ino niyo phagosiyati a pagtaw a so Allāh i magantiyor kiran odi' na ziksa' kiran sa siksa' a mabasng, na pitharo' iran a an kami makakowa sa sndod ko Kadnan iyo (sa inosyiatan ami siran) a go oba siran makapananggila * Na gowani a ibagak iran (lipatan iran) so nganin a piakitadman kiran na siabt ami (ko siksa') so siran oto a ipzapar iran so marata' na siniksa' ami so siran oto a mianalimbot sa siksa' a mabagr sabap ko nganin a miaadn siran a phliyo siran ko agama. (al A'rāf 164-165)*

So dow a ayat na initoro' iran a so manga taw ko lipongan na tlo ka dinis: Salompok a mindosa, a go salompok a somianka' ko kiandosa iran a go inosiyatan iran siran, na salompok a tomirn siran sa da siran ndosa na da siran pn sapar, ogaid na pitharo' iran ko salompok a somiapar ko marata' a:

ino niyo phagosiyati a pagtaw a so Allāh i magantiyor kiran...

na pitharo' o o salompok a somiapar a pinggolawla mi oto sa pantag sa kinitindgn ami ko wajib a go kapangni sa sndod ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go kalokalo na tomarima siran ko thoma a go so panolon ami. Sii sankanan na insarat sii ko mataan a amay ka adn a matatago' roo a panginam sa katarima' iran ko panolon na paliogat dn so katatapa on a go so kalalayona on ka an maantiyor so taw a khaantiyor sa nggolalan sa tanda', a go an maoyag so taw a khaoyag ko toro'an sa nggolalan sa tanda'.

K)- Adn pman a phangantap a sabagi a so kawawajib o kapanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na di ron khipatoray ka kagiya skaniyan na kna' o ba pd ko manga mama o agama, sa giyankanan a wajib na paralo a ampl a sii bo' mipapatoray ko manga ulama, sa aya sasanaan iyan na so katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

adn a pd rkano a ummah a ipndolon iran so mapiya... (Ali Imrān 104).

Sa aya babantakn iran a maana o batang a "min" ko ayat a "minkum" na so maana niyan a "pd odi' na sabagi".

So smbag sankā'i a sankaan na phakarayag sabap ko tafsir o ayat a go so kapayaga ko bantak on.

Pitharo' o al Imām Ibn Kathīr sii ko tafsir iyan a: Adn a khaadn roo a sagorompong a pd sankā'i a Ummah a gagalbkn iyan ankanan a btad, apiya pn skaniyan na wajib sii ko oman i isa a Muslim.

Pitharoo al Imam al Fakhr ar Razi sii ko katharoo Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Pd rkano (minkum) a dow a katharo:

Paganay ron: So batang a "min" sii na kna' o ba aya maana niyan na so sabagi' odi' na pd (tab'īdh ضييعت) ogaid na aya maana niyan na karinayag (bayān بيان) ka datar o katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

..pananggila'i niyo so marzik a pd ko manga barahala... (al Hajj 30)

Go phagndod so kababaloy o maana niyan a pantag sa karinayag on kna' o ba maana a sabagi' a dow btad:

Paganay ron: So Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na inwajib iyan so kisogo'on ko mapiya a go so kisaparn ko marata' sii ko kalangowan o pagtaw ko katharo' iyan a:

Miaadn kano a mapiya a pagtaw a piakambowat ko manga taw a ipzogo' iyo so mapiya a go ipzapar iyo so marata'...(Ali Imrān 110).

Ika dow a: Mataan a da dn a pd sa Muslim a kiapaliogatan inonta a miawajib on so kasogo' sa mapiya a go so kasapar sa marata' sa adn oto a nggolalan ko lima niyan, odi' na so dila' iyan, odi' na nggolalan ko poso' iyan sii ko apiya antonaa i masosowa' iyan. Na amay ka miatankd anan na tharo'on tano a aya maana o ayat na:

Adn kano (baloya niyo a ginawa niyo) a ummah a pphanolon ko mapiya a pzogo' ko kamapiyaan a pzapar ko marata'.

Ika dowa: So batang a “min” na pantag sa maana a sabagi’ ka kagiya pd ko manga taw so taw a di niyan khagaga so kitindgn ko btad o panolon (da’wah) a go di pn so kasogo’ sa mapiya a go so kasapar sa marata’. Sa so khikpit sankanan a katharo’ na aya tindg iran na so maana a sabagi’ sii na makasasangor ko manga ulama, a go kagiya so kapanolon sa mapiya na isasarat on so kaadn o kata’o, sa miatankd a giyankanan a paliogat na sii pakasasangora ko manga ulama, kna’ o ba sii ko manga taw a da’ a sowa iyan, na so manga ulama na sabagi’ ko Ummah.

Na sii sankā’i a pamikiran ko katarimaa sa so panolon na wajib a ampl, na mataan a so sarat ko kaphakaliyo ko patoray o paliogat a ampl na so kaparoliya ko kiapakaampl sa minggolalan ko taw a minggalbk on, na amay ka so kapakaampl na da maparoli na wajib so kitindgn sankanan a wajib o langowan a Muslim ko dianka’ o khagaga niyan on, a go so kata’o niyan a go so darpa’ iyan.

B)- Adn pn a khaptan o sabagi’ a sankaan a salakaw a khaadn a sabap ko sabot a marata’ ko ayat a:

Da’ a phaliogatan o Allāh a ginawa inonta ko gaga niyan... (al Baqarah 286)

Sa khowa skaniyan sa sabap a so kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na khasabapan iyan sa dokaw a go mapn’d a galbk a di niyan khabaog.

So mataan na giyanan na daawa o manga taw a manga lolobay i paratiaya a mongapongay i agama, na mataan a so dokaw a mapipikir iran na khabgan iyan siran sii ko kapnggalbk iran sa kapakakowa ko manga antap iran a kadodoniya’i a da’ a bali niyan ka datar o kapakaparoli sa laba a barandiya’ a maito’, na aya mapiya kiran na so katanggong iran sa nganin a pd sa dokaw sii ko kipndolonn iran ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a matatago’ sankanan a kandokawi kiran a balas a mala’ a khakowa iran.

Oriyan iyan na anda anka’i a dokaw a so mapipikir iran? Ba sii ko katharo’ a mapiya, a go so kapamando’ sa mapiya na adn a dokaw ron? Odi’ na lopay?.. ba sii ko kapagndaowa ko da’ a sowa’ iyan a go so katoro’a ko makasisilay na adn a paligro ron? Odi na margn on? Odi na so kakilanga ko Islam sa ropaan a mapiya na adn a paliogat on a pd san nganin a di khabaog?

Na sii ko kibtadn on sa adn a dokaw ron sii sankoto na mataan a paliogat ko Muslim a katatadmi niyan sa mataan a giya’i so romasay niyan, a go so bantogan iyan na misasankot ko katonaya niyan on, na so manga taw o batal na pndokawan siran sii ko okit a kapphakalankapa iran ko marata’ iran, a go ipmbgay ran sii sankoto a langowan a mala’ i arga’ a go pkhorbann iran ko okit on a langowan a nganin a mamimilik iran. Sa katii so katharo’ o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a pphakatanodn iyan so miamaratiaya sii sankā’i a btad a:

(... Amay ka maadn kano a pkhasakitan kano na mataan a siran na pkhasakitan siran (a manga rido’ay niyo a kafir) sa datar o kapkhasakiti rkano, go aarapn iyo ko Allāh a nganin a di ran aarapn (so kasahid sa lalan on) go adn so Allāh a Mata’o a Maongangn).(an Nisā’ 104)

So kaphaninggaposan o katharo’ akn sankā’i a pangilay na simalaw akn a kithoro’on akn sa makmpt ko sabaad a manga titik a di mapindaraynon a mitotompok ko kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a skaniyan so:

- So kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na di matitins sa ba sii bo’ ko kapamando’ a go katharo’ sa lalag, ogaid na patoray a kakowaa ko langowan a okit a khaparo a go

mabagr sa pantag sa kizampayin ko panolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kapnggalbka on.

- So manga taragombalay a kaokha'og a panolon na di phakaampl sa ba skaniyan bo' sii ko khitindgn ko patoray o panolon sa patoray dn so katimo' o manga panagontaman a go so kabgi sa masa ko manga panolon a kna' o ba siran miatndo' o parinta sa kapakangalbk iran, sa onot ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *(Go thatabanga'i niyo so mapiya a go so kalk ko Allāh... (al Mā'idah 2).*
- So kandakl o manga panmpang ko panolon, a go so kazoson o manga bagr iyan na di phakaadn sa awid a akal, ka so kambidabida na sosonan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko manga kaadn iyan, sa paliogat ko langowan a giinggagalbk ko Islam a kathatabanga' iran sii ko kiaompongan kiran, na mbbgaya' siran sa sndod ko manga btad a miaoparik siran on.
- Paliogat ko pphamanolon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a kabaloy ran a sii ko pankat a domadait kiran sii sankā'i a kapnggalbk a mala' sa makanggomaan siran ko kata'o, a go makanditar siran sa ropaan a katigr, a go makatangong siran sa kaphantang, sa makamaradika' siran ko langowan a manga patong a so pphakailot kiran sii ko lopa', a go mapphakaontod iyan siran sii ko katharo'a ko bnar, a go patoray a mapayag iran so Islam ko manga taw langon sii ko ropaan iyan a mala' ka an maadn so panolon sa datar o kiabaya'i ron o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a kakhaadn iyan sa pangalimo' ko manga kaadn.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kullī dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.